

információs infrastruktúrájának komoly és sürgető tennivalói vannak, nem utolsósorban az NTMIR szervezeti kereteinek aktivizálásával.

Tekintettel arra, hogy a komplex program fő célja a világszínvonal elérése a munka termelékenységében, mindenekelőtt két információs feladatot kell megoldani e cél elérésének támogatása érdekében:

- ◆ olyan *információs bázist* kell kialakítani, amely lehetővé teszi a gyártmányok műszaki színvonalának összehasonlítását,
- ◆ biztosítani kell azokat a *komplex értékeiési lehetőségeket*, amelyeket a tudomány és a technika az alapvető gazdasági problémák megoldása révén felkínál.

Minőségét tekintve mindkét információs feladat újszerű. Megoldásának egyik előfeltételét a távközlési (adatátviteli) problematika nemzetközi méretekben való megoldása jelenti, másik előfeltételét pedig egy közös, minden résztvevő által elfogadott adatbázis-módszertan megléte.

Az adatbázis-módszertan kialakításához az első lépésben egy adatbázis-fejlesztési programban kell megállapodni (várhatóan 2–3 ezer részadatbázis építésére lesz szükség), a másodikban pedig egy közös adatbázis-“filozófiát” kell kidolgozni, amely tükrözi a résztvevők egyetértését a legfontosabb strukturális és keresőnyelvi kérdésben.

A szóban forgó két feladat az információgyűjtésben és -feldolgozásban is újszerű. Felértékelődik ugyanis a kereskedelmi-gazdasági jellegű információk gyűjtése és a belőlük nyújtott szolgáltatás. Az ipari katalógusok, a vállalati irodalom, a külkereskedelmi információk módszeres gyűjtése és feltárása felettebb fontossá válik.

Kár volna, ha az NTMIR szervezeti-intézményi keretei nem hasznosulnának a komplex program információellátásának megszervezésében. Ehhez azonban szükség van arra, hogy

- ◆ a rendszer is “merjen” prioritásokban gondolkodni, s ennek jegyében a vonatkozó ágazatokat illetően vállalkozzék a szelektív fejlesztésre,
- ◆ oldja meg az információszolgáltatásokkal kapcsolatos felelősségi kérdéseket (főként gyakorlati kérdésekről van szó),
- ◆ az NTMIK aktívan szervezze mindazokat a munkákat, amelyeknek a már említett adatbázismódszertant kell mihamarabb eredményezniük.

Külön figyelemmel és rugalmasan kezelendő kérdés lesz a komplex program végrehajtó intézményei és a nemzeti információs rendszerek megbízhatóan működő kapcsolatrendszerének kialakítása és fenntartása, illetve az olyan munkamegosztásban való megegyezés, amely az érdekek alapján szabgátat a duplikálódásoknak.

A tennivalók világos és egyértelmű meghatározása és elvégzésének sürgetése annál inkább helyénvaló, mert egy Moszkvában tavaly ősszel tartott termékinformációs konferencia munkája során és eredményeiben is megmutatkozott, hogy “mindmáig hiányzik az az egységes koncepció, illetve nem született meg a szükséges módszertani dokumentumoknak az a köre, amely az egyes országokban egységesen orientálhatná a komplex program információellátásával kapcsolatos munkákat”.

/KUBÍK, J.: Nové impulsy a úkoly pro spolupráci ve VTEI. = Československá informatika, 29. köt. 1. sz. 1987. p. 4–6./

(Futala Tibor)

Megnyílt a GPNTB termináalterme

1986 februárjában a GPNTB-ben (Gosudarstvennaâ Publicnaâ Naučno-Tehničeskaâ Biblioteka – Országos Nyilvános Tudományos-Műszaki Könyvtár) az olvasók számára megnyílt a termináalterem. Itt egyszerre hat olvasó használhatja párbeszédés módon a könyvtár adatbázisait. A terem egyelőre hetente kétszer, két-két óra hosszat áll az olvasók rendelkezésére. Az eligazításra, begyakoroltatásra és a keresésre a teremben a számítóközpont három munkatársa teljesít szolgálatot. (Ennek mellékes haszna, hogy a számítóközpont munkatársai közvetlen “élményeket” szereznek az adatbázisok használhatóságáról.)

Az eddigi tapasztalatok szerint a használók 30%-a az eligazító plakátok és módszertani instrukciók figyelmes tanulmányozása után az adatbázisokat önállóan tudja használni. 40%-nak konzulensi segítségre van szüksége a használathoz. 30% nem kíván bekapcsolódni a keresésbe, hanem a szolgálatot teljesítő munkatárssal keresteti ki a szükséges adatokat. Ez a megosztás igen kedvezőnek mondható. Részint azt tanúsítja, hogy sikerült viszonylag egyszerű keresési módszert kialakítani az adatbázisok használatához, részint pedig azt, hogy az eligazító plakátok és instrukciók megfogalmazása is közérthetővé sikeredett.

A párbeszédés keresés meghonosításához — 1984 óta — a GPNTB-nek azt az adatbázisát használták fel kísérleti módon, amely a publikált algoritmusok és számítógépes programok leírásait tartalmazza. (Benne jelenleg 13 ezer rekord található, a havi gyarapodás kb. 600 rekord, miközben egy-egy rekord átlagosan 20 adatelemet és rövid annotációt tartalmaz.)

A terminálteremben a fent említett adatbázison kívül most már a könyvtár többi adatbázisához is hozzá lehet férni:

- ◆ a külföldi természettudományi, műszaki, mezőgazdasági és orvos-egészségügyi időszaki kiadványok központi katalógusa (23 ezer rekord, 5 ezer rekordnyi éves növekmény, rekordonként 40–40 adatelem, beleértve az állományi és lelőhelyi adatokat is);
- ◆ a külföldi könyvek központi katalógusa a fent megadott szakterületek vonatkozásában (70 ezer rekord, éves növekmény, rekordonként teljes bibliográfiai leírás, rubrikátorjelzet, tárgyszavak, kulcsszók, lelőhelykódok);
- ◆ az NTMIK-tagországok időszaki kiadványainak adatbázisa — orosz rövidítéssel: MARS (16 ezer rekord, évente 1000 rekordnyi növekmény, rekordonként 34 adatelem, amelyből 17 a kötelező);
- ◆ az Össz-szövetségi Könyvpalotából (Vsesoŭznaâ Kniznaâ Palata) átvett adatbázis, amely a kis példányszámban megjelent szovjet kiadványok leírását tartalmazza;

◆ a publikálatlan fordítások adatbázisa, amelyet a könyvtár az ottani fordítás-nyilvántartótól vett át mágnesszalagos formában.

Van még két származék-adatbázis is (a GPNTB állományáról). A folyóiratok központi katalógusának egyszerűsített változata a kényelmesebb lelőhely-tájékoztatót szolgálja.

A GPNTB adatbázisait — s ez már távhozzáférés — néhány további moszkvai nagykönyvtárban (Lenin Könyvtár, a Szovjet Tudományos Akadémia Természettudományi Könyvtára, Központi Orvostudományi Könyvtár, Központi Agrártudományi Könyvtár) is le lehet kérdezni. A távhozzáférés körének tágítása a postai fejlesztésektől függ.

A GPNTB fejlesztési tennivalói a következők: a könyvtárnak további segédeszközöket kell rendelkezésre bocsátania a keresés meggyorsítása érdekében (a kulcsszavak szótáráról, szinonimajegyzékekről van szó), a jelenlegi eszköztárat mikroszámítógépekkel kell felváltania (intelligens terminálok funkciójában), ami azért is fontos, mivel a közeljövő célja: a GPNTB falai között a VINITI adatbázisait, tehát az idegen adatbázisokat is keresni lehessen távhozzáféréssel.

GORODNIČIJ, V. L.: Báze dat Státní vedeckotechnické knihovny SSSR a provoz terminálového sálu knihovny. = Technická knihovna, 31. köt. 1. sz. 1987. p. 15–20./

(Futala Tibor)

Helyesbítés

Lapunk 1987. évi 9. számában Az időszaki kiadványok katalogizálásának évtizede c. ismertetésbe (ref.: Berke Barnabásné) sajnálatosan több szerkesztési és sajtóhiba csúszott. A helyreigazított szövegrészeket a következőkben közöljük:

- p. 447. 1. hasáb 1. bek. 3. sor: ... Nemzeti Központok...
- p. 447. 1. hasáb 2. bek. 9. sor: Generikus című kiadványok...
- p. 447. 1. hasáb 3. bek. 1. sor: ...NSDP...
- p. 447. 1. hasáb 2. bek. 9. sor: Generikus című kiadványok esetében kiegészül a közreadó testület nevével, azonos alakú címeknél pedig megkülönböztető kiegészítő adatok járulnak hozzá, ily módon a kulcs cím minden időszaki kiadványra nézve egyedi.
- p. 448. 1. hasáb 1. bek. 4. sor: A generikus címetek viszont ki kellett egészíteni a közreadó testület nevével, bevezették a kulcs cím és az ISSN feltüntetését, és kötelezővé tették a kiadó megadását valamennyi tételben.
- p. 448. 1. hasáb 3. bek. 2. sor: ...és a brit szöveg egyeztetése...
- p. 449. 2. hasáb 1. bek. 3. sor: A névformák ellenőrzéséért és az ISSN, valamint a kulcs cím tételekhez rendelkezésséért az LC és az NLC Nemzeti ISDS Központok vállalták a felelősséget.
- p. 449. 2. hasáb 5. bek. 4. sor: ... a CONSER jelentős, együttműködésen alapuló katalogizáló rendszerré fejlődött.

A hibákért Berke Barnabásnéétól, a referátum készítőjétől és az olvasóktól szíves elnézést kérünk!

A szerk.